

Asia: VN/2287/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi

Työryhmän ehdotus Kohti kestävää arkkitehtuuria

Yleisiä kommentteja työryhmän ehdotuksesta

Rakennettu ympäristö on merkittävä osa kansallisvarallisuutta ja siihen liittyvillä ratkaisuilla on suuri merkitys kunnan elinvoiman, vetovoiman ja talouden kannalta. Se vaikuttaa myös kuntien kykyyn vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin. APOLI2020 -ehdotuksen teemat koskettelevat kuntien kannalta tärkeitä asioita ja viitoittavat kuntien ja maakuntien omien arkkitehtuuripoliittisten ohjelmien valmistelua.

Ehdotukseen sisältyy varsin kunnianhimoinen visio ja monipuolista taustapohdintaa sekä varsin runsas määrä toimenpide-ehdotuksia ja vastuu-tahoja listattuina. On vaikea arvioida, mitkä toimenpiteistä ovat jo toteutumassa ja mitkä ovat täysin uusia ja toisaalta, mihin toimenpiteet tai niiden toteuttaminen perustuvat. Ilman lainsäädännöllistä pohjaa tai taloudellisia kannustimia toimenpide-ehdotukset jäävät suosituksiksi ja toiveiksi. Toimenpiteiden priorisointi ja resursointiin liittyvät ehdotukset parantaisivat ohjelman vaikuttavuutta

Kunnat ja kaupungit on liitetty vastuutahoiksi useissa toimenpiteissä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ohjelmassa on tunnistettu kyseisten toimenpiteiden koskettelevan asioita, joihin kunnat tai kaupungit omilla toimillaan voivat halutessaan vaikuttaa ja joiden kehittämiseen kunnat tai kaupungit voisivat halutessaan osallistua. Myös Kuntaliitto on mainittu vastuutahona joissakin toimenpiteissä, jolloin kysymys lienee Kuntaliiton osallistumisesta kyseessä oleviin toimenpiteisiin, jos niitä jokin taho alkaa toteuttamaan.

Luku I Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus

Luvussa on aivan oikein tunnistettu rakennetun ympäristön merkitys ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen kannalta. Toimenpiteitä, jotka parantavat rakennusalan toimijoiden - kunnat mukaan lukien - tietämystä ekologisesti kestävästä rakentamisesta ja maankäytöstä voidaan sinänsä pitää tervetulleina.

Toimenpiteessä ”Ilmasto- ja biodiversiteettitietoista maankäyttöä tuetaan sisällyttämällä ilmasto- ja monimuotoisuusnäkökulma käytännön kaavasuunnitteluun” vastuutahoiksi on merkitty YM, SYKE ja tutkimuslaitokset. Toimenpiteen toteutuminen tavoitellulla tavalla edellyttää, että käytäntöjen kehittämistä tehdään yhteistyössä kaavoituksesta vastaavien kuntien ja kaupunkien kanssa. Paikallisilla maankäyttöön, sen suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvillä päätöksillä ja toimenpiteillä on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta, minkä vuoksi kuntien ja kaupunkien tunnistaminen toimijoina on tärkeää.

Luku II Yhdenvertaisuus ja osallisuus

Luvussa on kiinnitetty huomiota avoimeen ja vuorovaikutteiseen suunnittelukulttuuriin, jota maankäyttö- ja rakennuslaki jo nykyisinkin edellyttää kaavoitukselta. Digitaalisten, paikkatietoa hyödyntävien suunnitteluvälineiden käyttö on jo nyt kunnissa arkipäivää, joskin sen rinnalla on muistettava myös ne, joiden ulottuvilla digitaaliset välineet eivät ole. Kun pu-hutaan monikielisyiden huomioon ottamisesta prosesseissa, tarkoitettaneen virallisten kotimaisten kielten lisäksi etenkin sellaisia vieraita kieliä, joita kulloisellakin suunnittelualueella puhutaan.

Kuntaliitto on merkitty yhdeksi vastuutahoksi toimenpiteeseen ”Arkkitehtuuri kytketään alueiden kehittämiseen toteuttamalla ohjeistus paikallisten arkkitehtuuripoliittisten ohjelmien laatimiseen ja niiden asettamien toimenpiteiden toteuttamiseen.” Tässä, kuten muissakin toimenpiteissä, vaikuttavuutta parantaisi päävastuutahon nimeäminen ja kannanotto siitä, miten toimenpiteen toteutus on tarkoitus rahoittaa.

Luku III Talous ja kansainvälisyys

Luvussa tunnistetaan julkisten hankintaprosessien merkitys arkkitehtuuripolitiikan edistämiseksi. Hankintaosaaminen on tässä olennaisessa osassa. Kuntaliitossa on toiminut vuodesta 2004 yhteisesti työ- ja elinkeino-ministeriön kanssa ylläpidetty Julkisten hankintojen neuvontayksikkö (JHNY), jonka tehtävänä on neuvoa hankintayksiköitä hankintalain soveltamisessa sekä edistää hankintaosaamisen kehittymistä. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö olisikin yksi luonteva vastuutaho hankintaosaamisen kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden edistäjänä.

Lisäksi huomiona, että Motiva ja KEINO sopisivat vastuutahoiksi toimenpiteeseen, jossa mainitaan nimenomaan innovaatiot.

Luvussa on esitetty toimenpiteenä kuntakentän osaamisen lisääminen rakennettuun ympäristöön liittyvästä tekoälystä. Visio- ja tavoitetilan yhteydessä ei ole kuitenkaan lainkaan avattu, millaista tekoälyosaamista rakennettuun ympäristöön ja arkkitehtuuriin ylipäättään liittyy tai voisi tulevaisuudessa liittyä. Onko kysymys esimerkiksi kaupunkisuunnitteluun, luopumiseen tai vuorovaikutus- ja vaikutustentarviointiprosesseihin liittyvästä tekoälystä?

Luku IV Merkitys ja identiteetti

Taiteen prosenttiperiaate on esitetty luvussa yhtenä toimenpiteenä arkkitehtuurin ja kulttuuriympäristön arvostuksen kasvattamisessa. Toimenpiteessä olisi hyvä johdonmukaisuuden vuoksi mainita vastuutahona myös kunnat ja kaupungit, jotka voivat soveltaa prosenttiperiaatetta omissa rakennushankkeissaan, käynnistää taideohjelmia esimerkiksi uusien asun-toaluiden kaavoituksen yhteydessä tai joissakin tapauksissa jopa edellyttää kiinteistönomistajilta taidehankintoja tontinluovutukseen liittyen.

Taiteen prosenttiperiaatetta ja taidehankintoja koskeva selostava teksti vision ja/tai tavoitetilan yhteydessä voisi myös olla paikallaan. Näkökulmana voisi olla esimerkiksi, että taiteen avulla voidaan luoda kaupunkikuvaan kohokohtia, parantaa julkisen ulkotilan laatua ja korostaa arkkitehtuurin ominaisuuksia.

Luku V Koulutus ja tutkimus

Luvun tavoitetilaa ja visiota koskevissa teksteissä kerrotaan eri koulutusasteilla annettavasta arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksesta. Kuntien toiminta taiteen perusopetuksessa tulisi tässä yhteydessä tunnistaa. Kunnat ja kaupungit voisi lisäksi mainita erikseen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kehittämistä koskevassa toimenpiteessä.

Jarva Anne
Suomen Kuntaliitto ry - Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö